

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

„Oktatók a szakképzésben – oktatót a szakképzésbe!”

*Felsőoktatási LLL: Új kihívások és megoldások – A modellváltás és COVID Pandémia hatásai
18. Nemzeti és nemzetközi lifelong learning konferencia*

2022. június 8.

MellearN

MILTON
MILTON FRIEDMAN EGYETEM

Dr. Bacsa-Bán Anetta

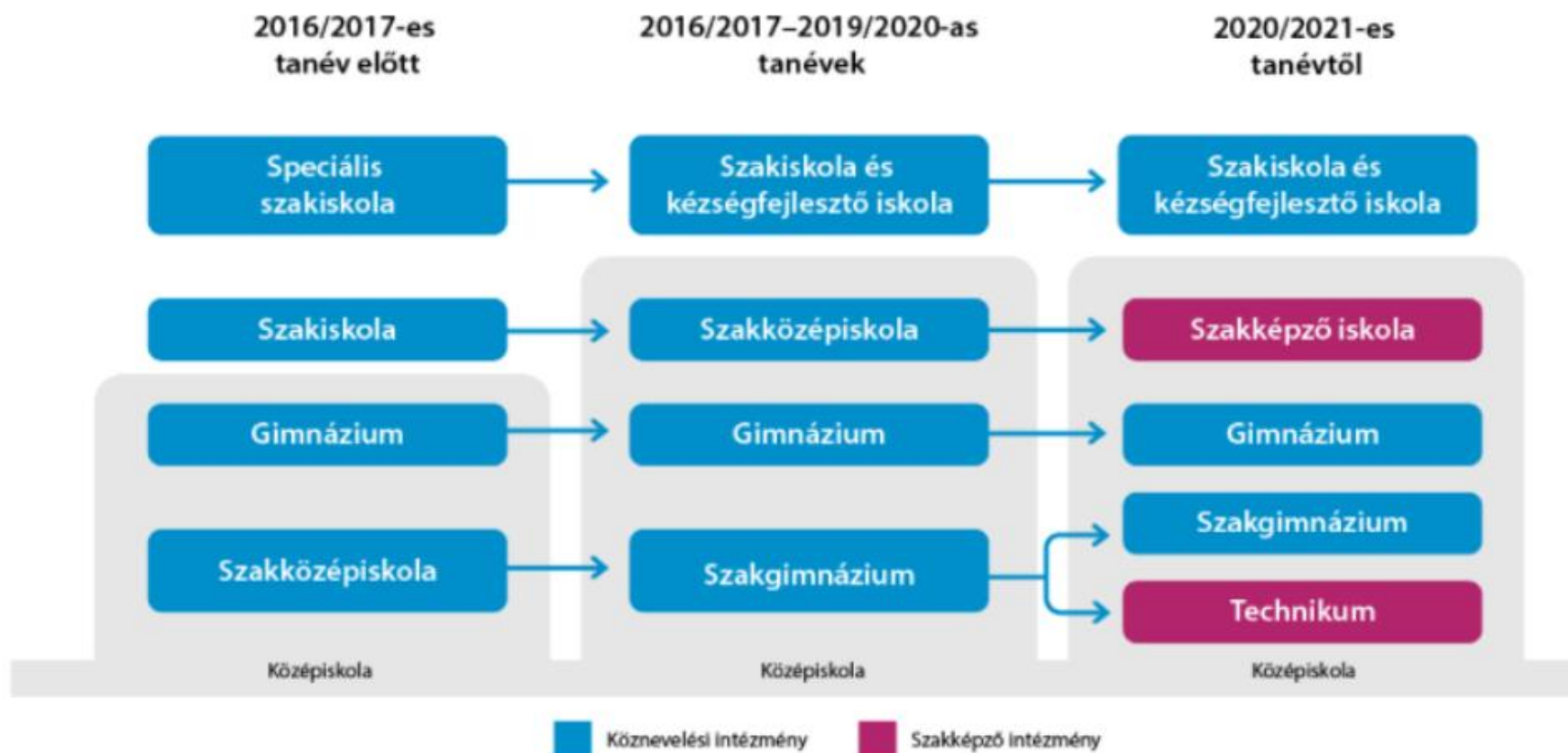

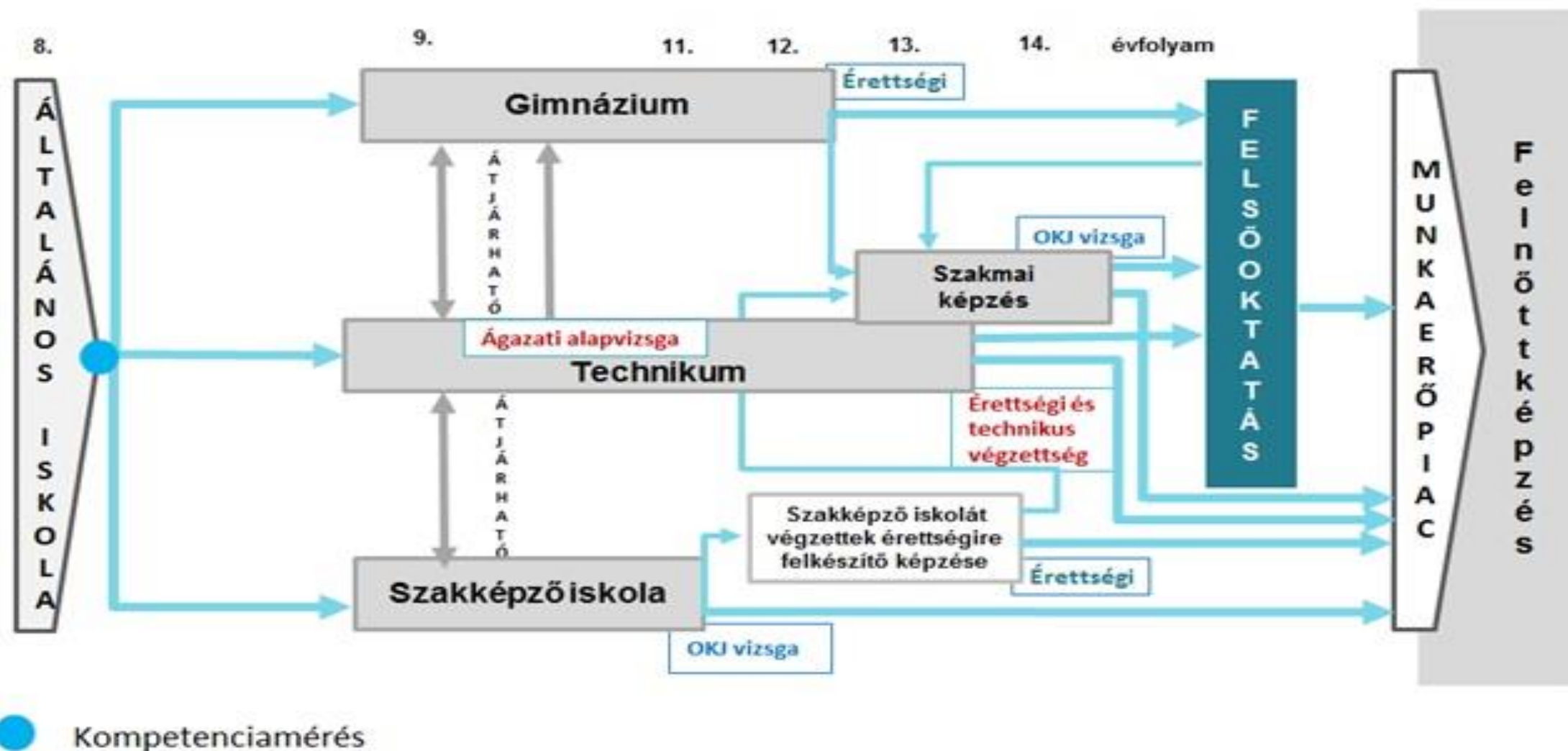
1. A szakképzés változása 2010-2020

- **A szakképzés törvényi/jogszabályi szabályozásának változásai (2011-es szakképzési tv és a 2019-es szakképzési tv):**
 - szakképzett munkaerő felkészítése:
 - iskolai rendszerű szakképzésben - közoktatás részeként
 - felsőfokú szakképzés - felsőoktatási keretek
 - iskolarendszeren kívüli szakképzés keretében
 - a szakképzés tartalmi szempontból irányulhat (részszzakképesítés, állam által elismert szakképesítés, munkakör betöltéséhez szükséges végzettség megszerzése, mestervizsgához szükséges ismeretek elsajátítása, kamarai gyakorlati oktatói képzés, pályaaorientáció, pályakövetési rendszert működtető szerv...)
 - első, állam által elismert szakképesítés megszerzése ingyenes
 - *szakképzés intézményeinek meghatározása*
 - szakképző iskola → szakképzési feladatok hatékonyabb ellátása → térségi integrált szakképző központ (TISZK)
 - 2015: szakképzési centrumok
 - Duális képzés létrejött
 - Szakképzési irányítás változása (OM, Szociális és Munkaügyi M., Nemzetgazdasági M, ITM)

1.1. A szakképzési struktúra

A középfokú oktatás korábbi és jelenlegi sémája

1.2. OKJ és Szakmajegyzék

- Országos Képzési Jegyzéket (OKJ) 1993: állam által elismert szakképesítések (1996-tól ISCED-nek megfelelő képzési szintek)
- 2001-től szakmacsoportos rendszer
- 1993 és 2020 között közel 30 módosítás
- 2019-es szakképzési törvény: új, Szakmajegyzék
- szakmák száma és szerkezete: módosul
- új Szakmajegyzék: 175 alapszakma (korábban ≈ 700)

~~OKJ~~
✓ Szakmajegyzék

1.3. Változik az oktatók jogállása

- szakképző intézmény alkalmazottja: közalkalmazotti státusz → munkaviszony/megbízási jogviszony
- Szakképzésben: tanárok → **oktatók**
- alkalmazási feltételek: Szakképzési tv
- közismereti oktatásban oktatott tantárgy oktatója:
 - technikum: egyetemi szintű /mesterfokozatú,
 - szakképző iskola: legalább főiskolai szintű közismereti tantárgynak megfelelő szakos tanári végzettség
- ágazati alapoktatás + szakirányú oktatás:
 - technikum: szakmai tanárképzésben szerzett mesterfokozat / felsőfokú végzettség + ágazatnak megfelelő szakképzettség
 - szakképző iskola: ágazatnak megfelelő felsőfokú végzettséggel + szakképzettség / felsőfokú végzettség + ágazatnak megfelelő szakképesítés

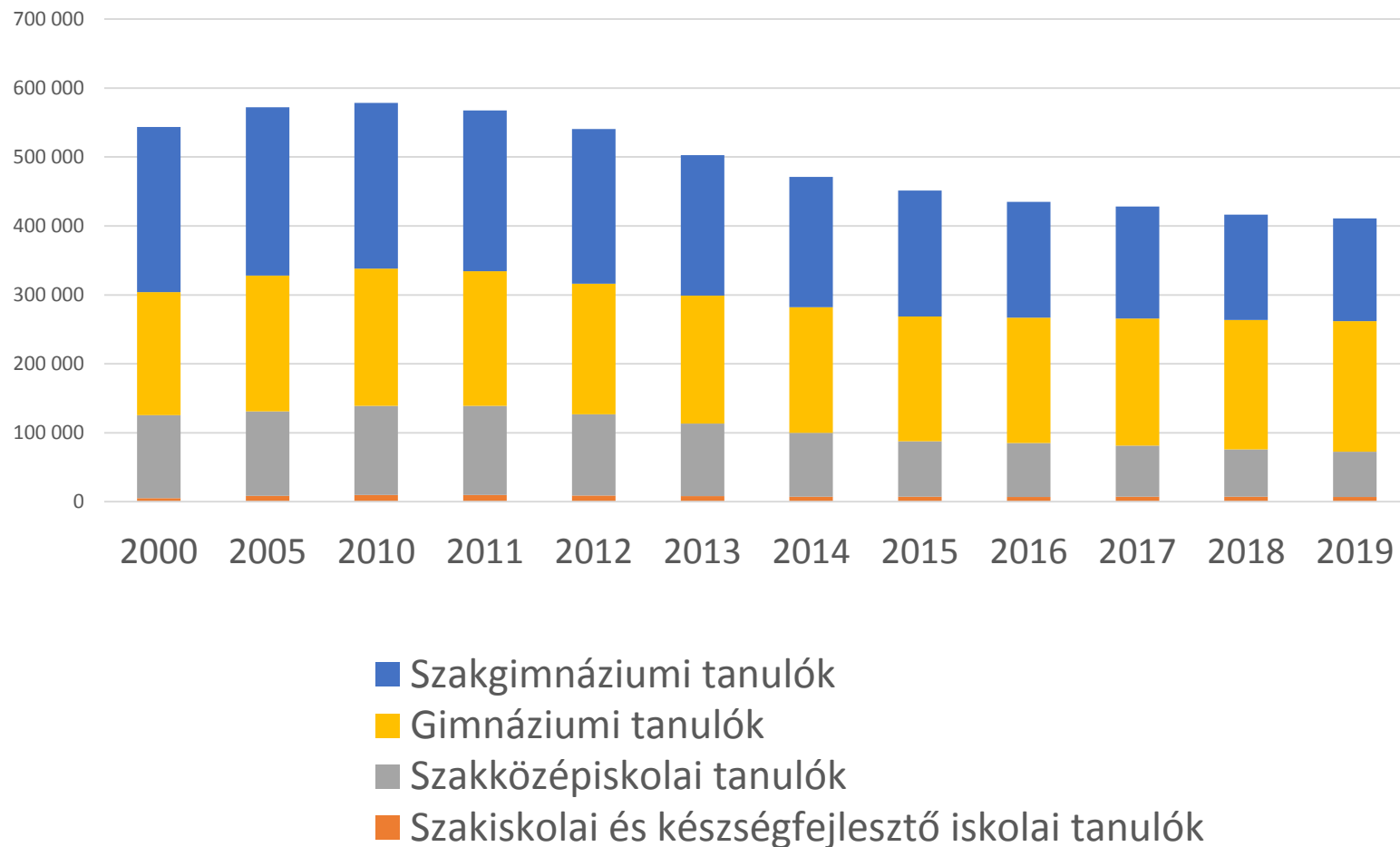
1.3. Változik az oktatók jogállása

- gyakorlati ismeretek:
 - legalább érettségi + ágazatnak megfelelő szakképesítés
- szakképzésben dolgozó oktatók garantált illetménye: nem köznevelési tv
- pedagógus **előmeneteli** rendszer nem vonatkozik rájuk
- oktatóknak nem kell kötelező minősítési eljárás
- önszántukból részt vehetnek => de oktatói jogállásra, munkaviszonyra nincs hatással
- oktató **minősítése**/ értékelése 3 évente az intézmény vezetője a felelős
- 4 évenként legalább 60 óra **továbbképzés**
- szakirányú oktatásban oktatott tantárgy oktatójának továbbképzés → vállalati környezet / képzőközpont

2. A szakképzés változásának hatásai a szakképzésben résztvevőkre

Köznevelésben részt vevő tanulók száma (2000–)

A közép fokú oktatás főbb adatai a 2020/2021-es tanévben és azok változásai az előző tanévhez képest

67 648 fő

Sikeres érettségi
vizsgát tett

0,9%

49 636 fő

Sikeres szakmai
vizsgát tett

0,9%

221 720 fő

+ 2,1%

166 976 fő

- 7,8%

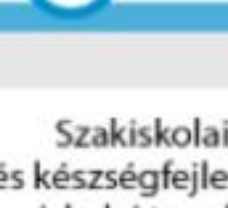
73 770 fő

- 19,1%

6 962 fő

- 1,0%

Gimnáziumi
tanuló

Technikumi,
szakgimnáziumi
tanuló

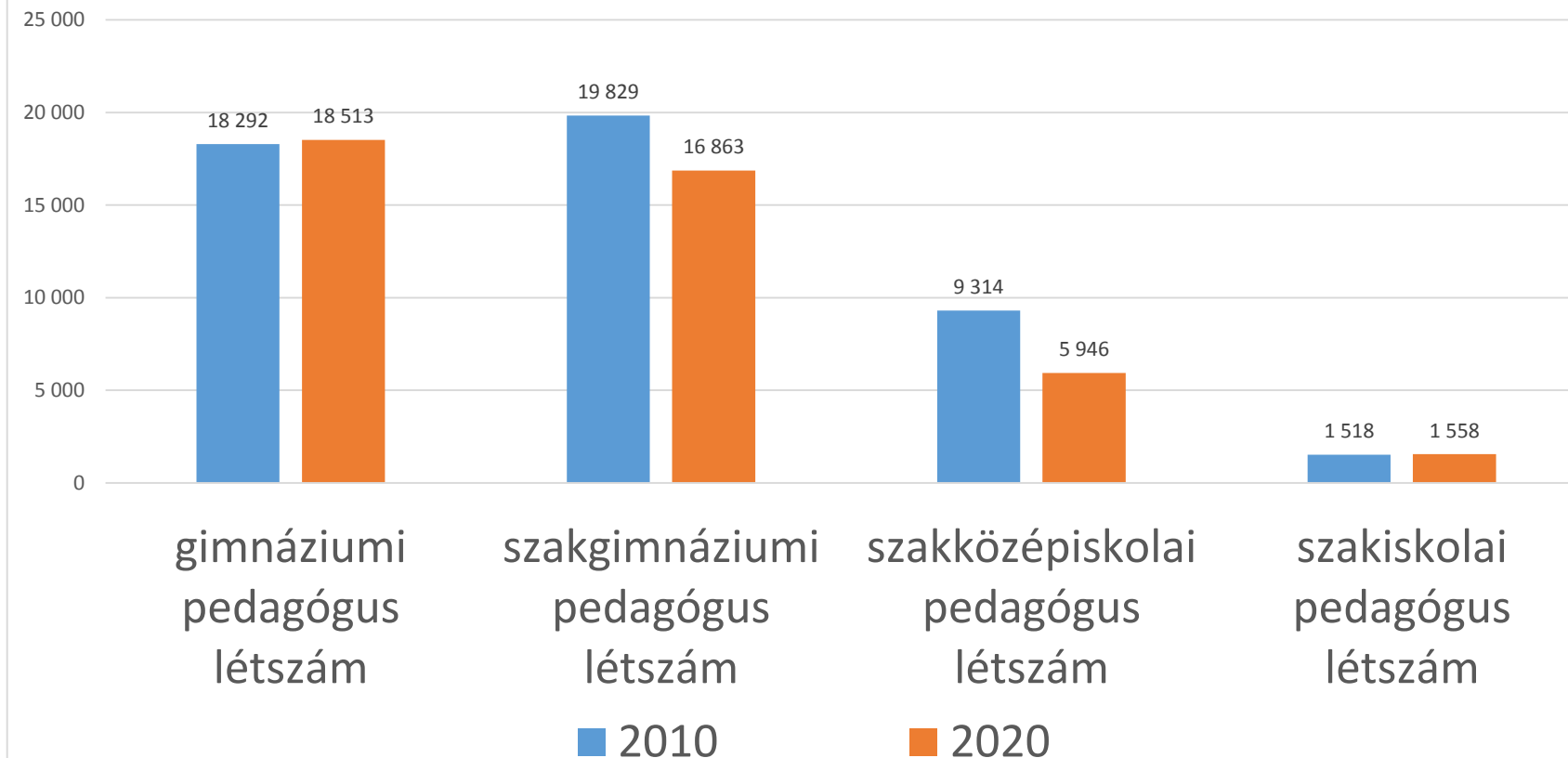
Szakképző
iskolai tanuló

Szakiskolai
és készségfejlesztő
iskolai tanuló

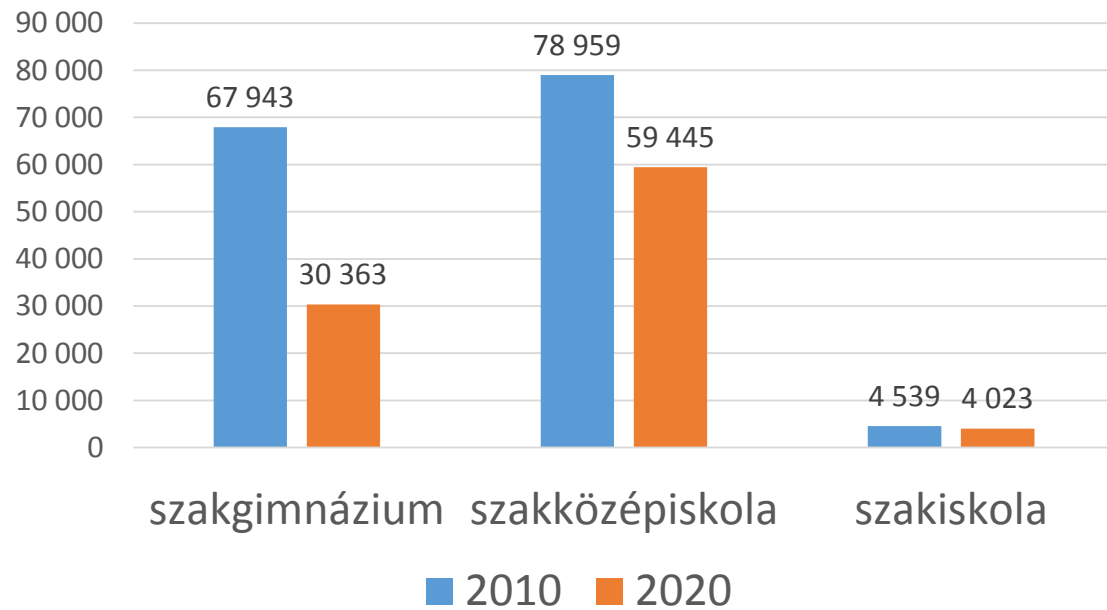

Pedagógusok létszámának visszaesése

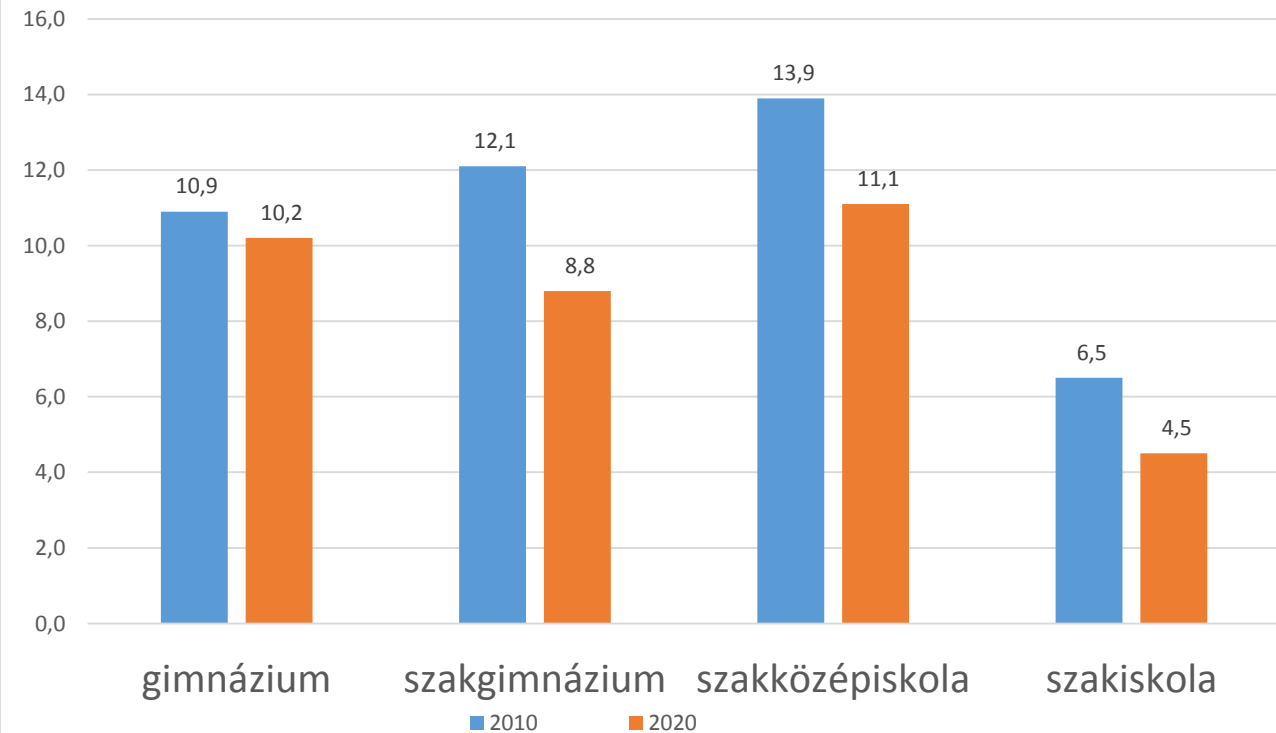

Szakképző évfolyamokon tanulmányt folytató tanulók

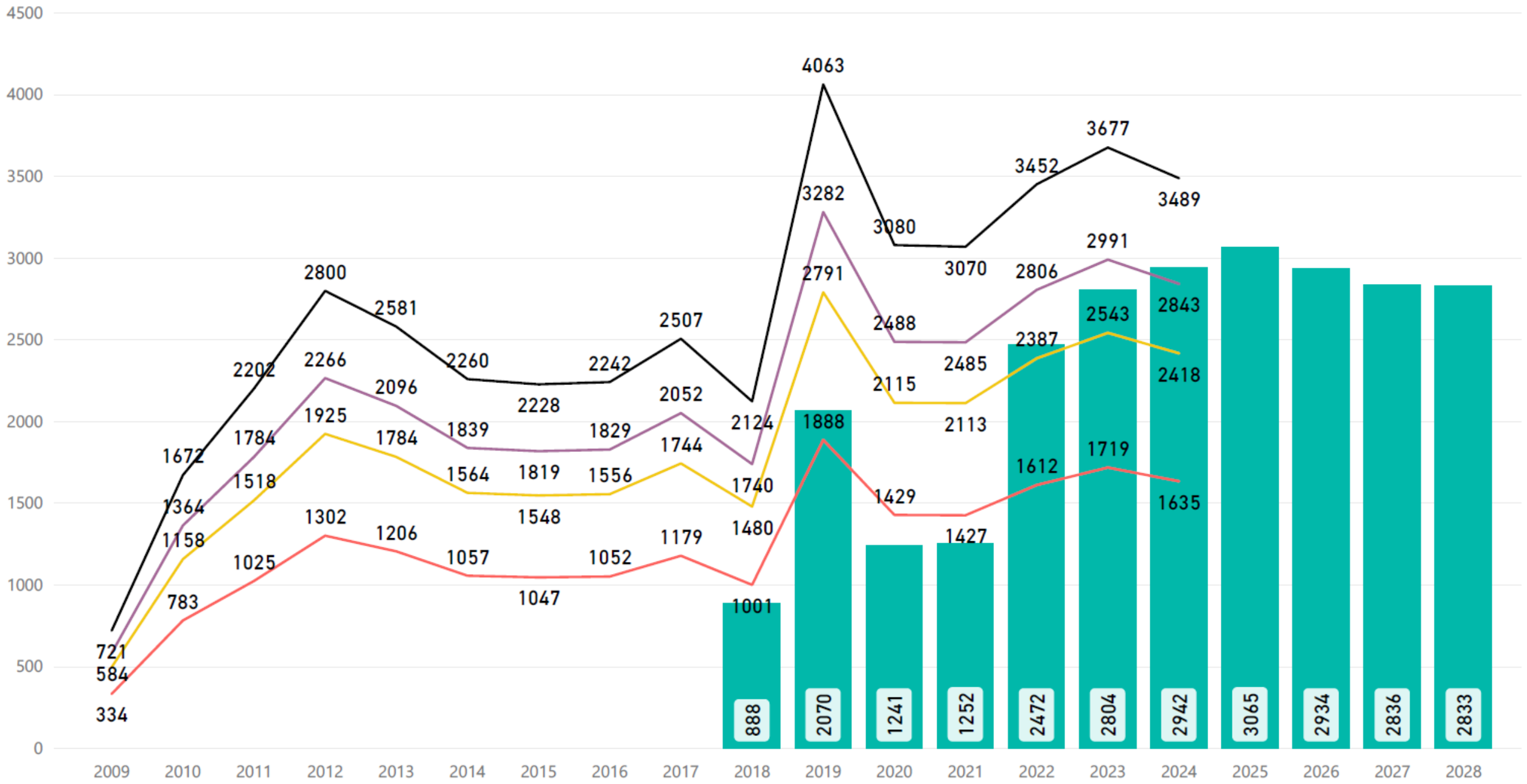

Egy pedagógusra jutó tanuló

Várhatóan nyugdíjba vonulók és utánpótlásuk évenként a 14 fő tantárgycsoportban

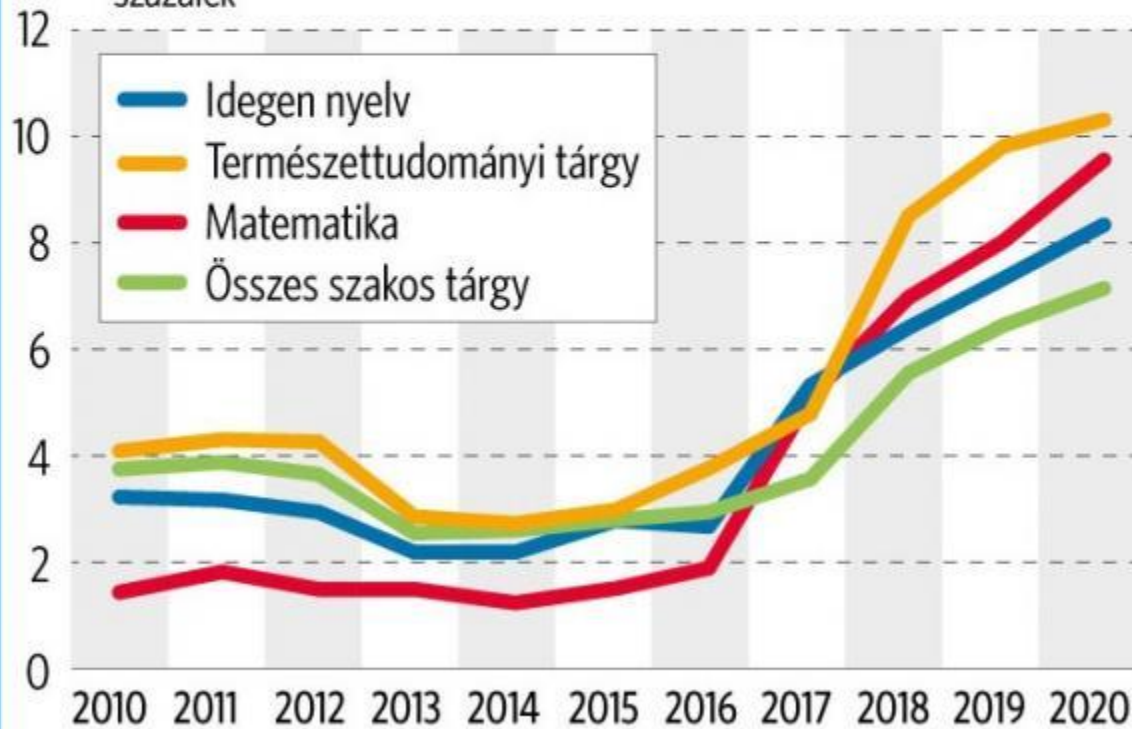
● Várható nyugdíj ● Felvétellel kezdők ideális kimenetele ● Felvétellel kezdők lemorzsolódással korrigálva ● Munkaerőpiaci aránnyal korrigálva ● Tanári FEOR kóddal korrigálva

Az egyes szaktárgyakat szakos képesítés nélkül tanítók aránya

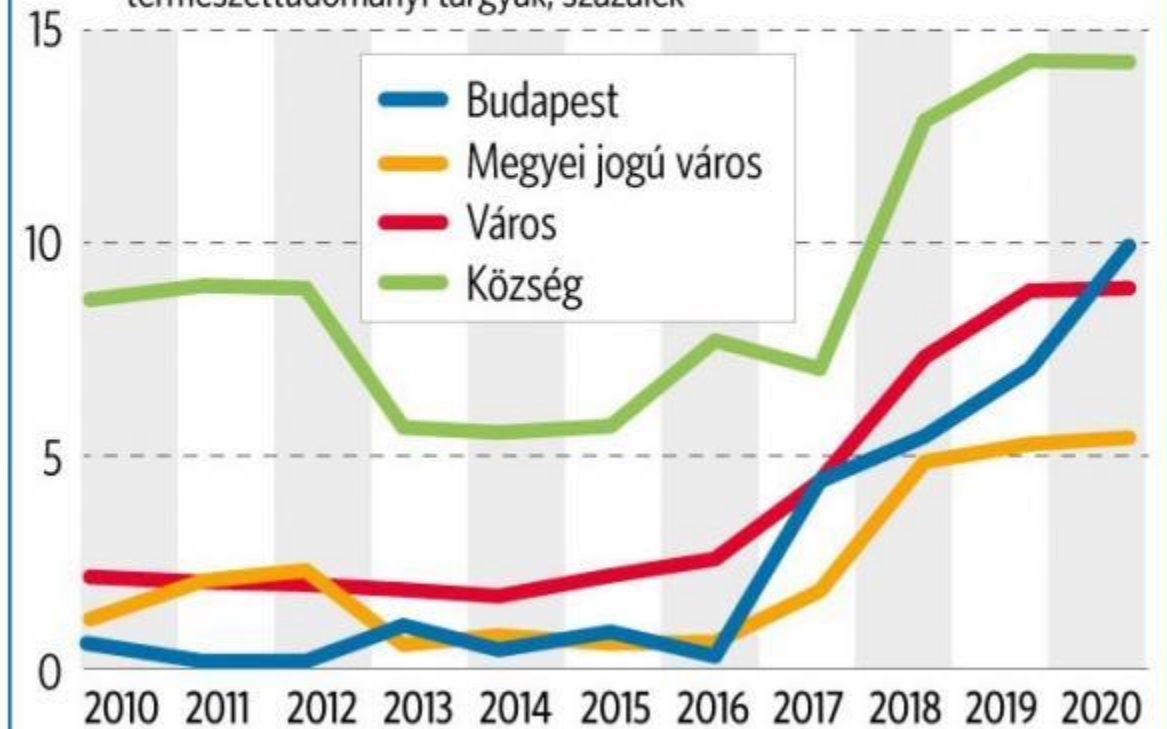
Az általános iskolákban,
százalék

Forrás: ELKH-KTI, A közoktatás indikátorrendszere 2021/NÉPSZAVA-grafika

Az egyes szaktárgyakat szakos képesítés nélkül tanítók aránya

Az általános iskolákban, településtípusonként,
természettudományi tárgyak, százalék

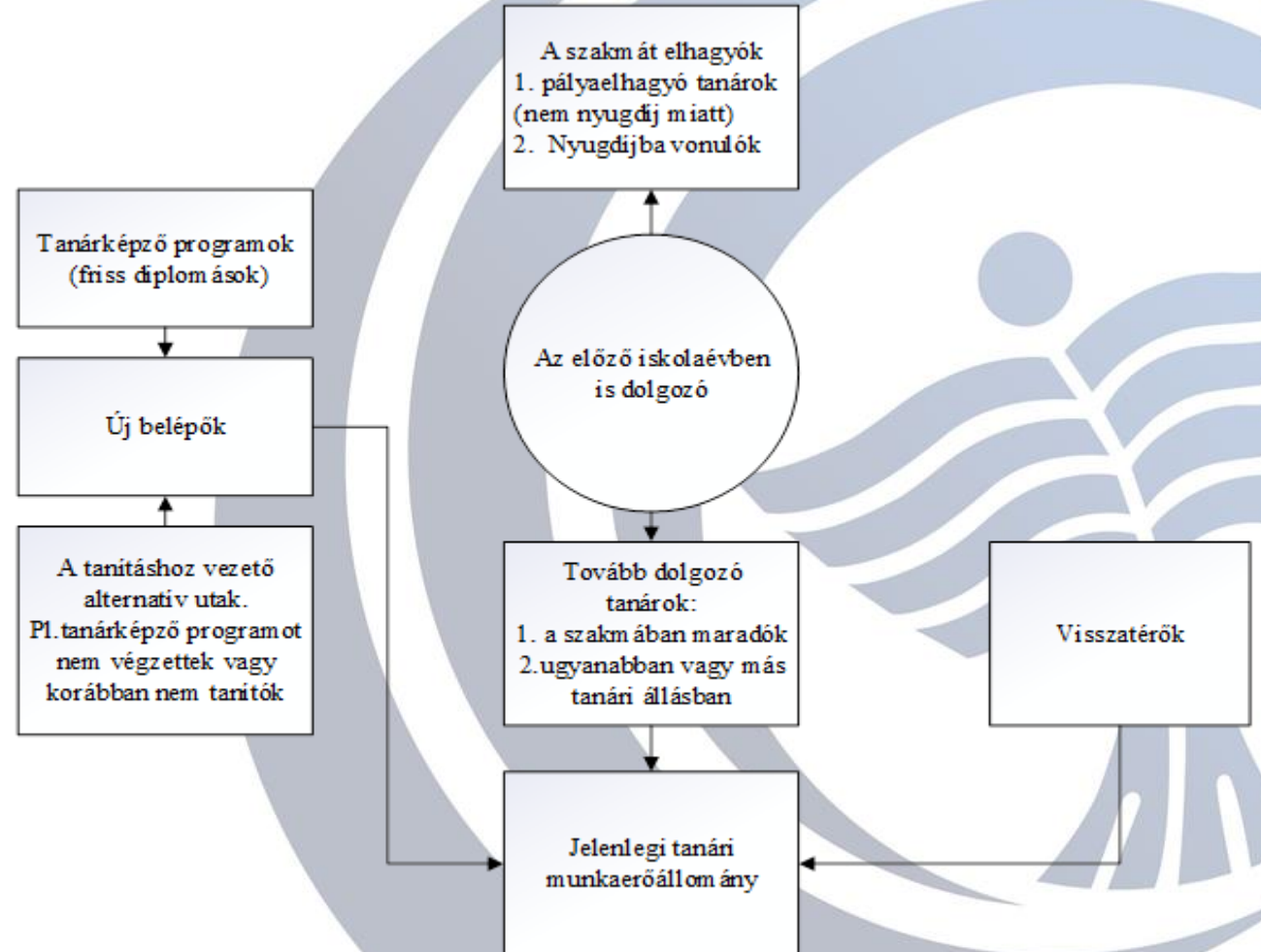

Forrás: ELKH-KTI, A közoktatás indikátorrendszere 2021/NÉPSZAVA-grafika

3. Szakmai pedagógusok

- A fejlett országok: jelentős pedagógushiány
- Magyarország:
 - A szakképzés pedagógusai idősek,
 - a szakmai pedagógusképzésbe belépők száma 2010-től csökken,
 - a végzettek körében – pályaelhagyók,
 - a szakképzésen belül műszaki tanulmányokat folytat a diákok több mint fele
- A szakképzés - strukturális tanárhiány (a szakmai és term.tudományos tárgyak)

3.1. Szakképzésben szakmát oktatók – közismereti oktatók

Eltérések:

- Országoként eltérő szabályozás: többnyire **alacsonyabb szintű képesítési** feltételek
- esetenként **pedagógiai végzettség** nélkül
- szakmai **munkatapasztalatot** követel
- szakmai oktatók: **másodkarrierként** pályára lépők
- szakmai oktatók **kettős** kötődése
- szakmai oktatók szakmaterületi fejlődése elengedhetetlen → minőségi szakképzés (szakmaterületi munkavégzés)
- hazai kutatások: szakképzésben oktatók **iskolai végzettsége** - lényegesen **alacsonyabb** a gimnáziumi tanároknál
- De! legaktívabbak formális, képesítés megszerzését célzó továbbképzések

- szakmai oktatók „**kettős** kötődés”:
 - diszciplináris (szakmaterületi) fejlődés
 - pedagógiai/módszertani fejlődés
- oktatói munka **kihívásai**:
 - tantervi szabályozók folyamatos változása (egyszerre 2/3 féle tanterv alapján tanítás, új tantárgyak, hiányzó tankönyvek)
 - tanulócsoporthoz növekvő heterogenitása (szocioökonómiai háttér, többféle képzési szinten és képzési formában tanítás)
- Oktatói **populáció heterogenitása**: közismereti tanár - szakmai tanár - gyakorlati oktató
 - képesítési előírások és szakmai életpálya
 - formális képzés, szakmai és pedagógiai tapasztalat
- Szakképző intézmény mint **szervezet**:
 - strukturális feltételek (időbeosztás, azonos tárgyat/szakmát tanítók száma, óraadók aránya, iskolai műhely)
 - külső együttműködések (gyakorlóléhelyek, kamara, egyetemek)
 - szakképzési centrum
- **Szakma/ágazat** eltérései: eltérő szakmaterületi fejlődési lehetőségek

4. Kihívások, problémák

Bologna után:

- szakmai tanárképzés - osztott képzés (BSc/MSc diploma- mesterszintű szakmai tanárképzés);
- műszaki szakoktató képzés alapképzés (nem pedagógiai terület)→ 2021 Szakoktató BA szak (pedagógiai terület)
- 15 év tapasztalata → a képzés kizárólag **levelező** formában

1. Létszámok – beiskolázás:

- BSc mérnöki végzettség - elhelyezkedés
- Nem jelentkezik mérnöktanári képzésre (további félévek- alacsonyabb bér)
- levelező tagozat - tanári végzettség nélkül - középiskolában oktatók → „in-service” képzés

2. Képzési tartalom - Tantárgyi struktúra

- BSc szintű mérnökképzésben $\emptyset$ pedagógia-pszichológia
- MA tanárképzés időkerete rövid (2-4 félév -1 tanítási gyakorlat)
- pedagógiai-pszichológiai tantárgyak egymásra épülése? → egymást követő tárgyak egyidejű tanítása problémás

3. Pályára lépők – pályamódosítók (alternatív utakon a pedagógusképzésbe) - pályaelhagyók:

- Tapasztalt mérnökök – pályamódosítók
- Korábban végzetek – pályaelhagyók

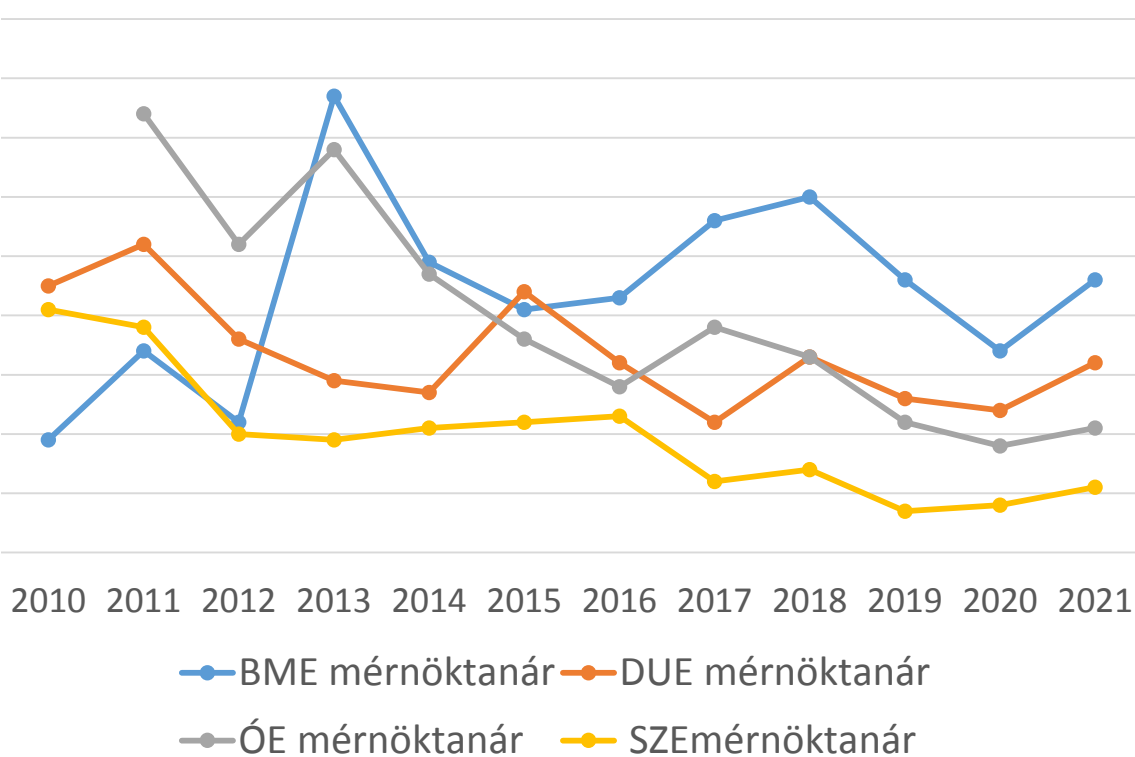
4. Pályamotiváció:

- párhuzamos képzés - a szakmai és pedagógiai képzés párhuzamosan halad (+ kreditek, szabadon választhatóság) – lehetőség: szakoktató!
- Korai pályaszocializáció – pl. szakoktató => pályamotiváció

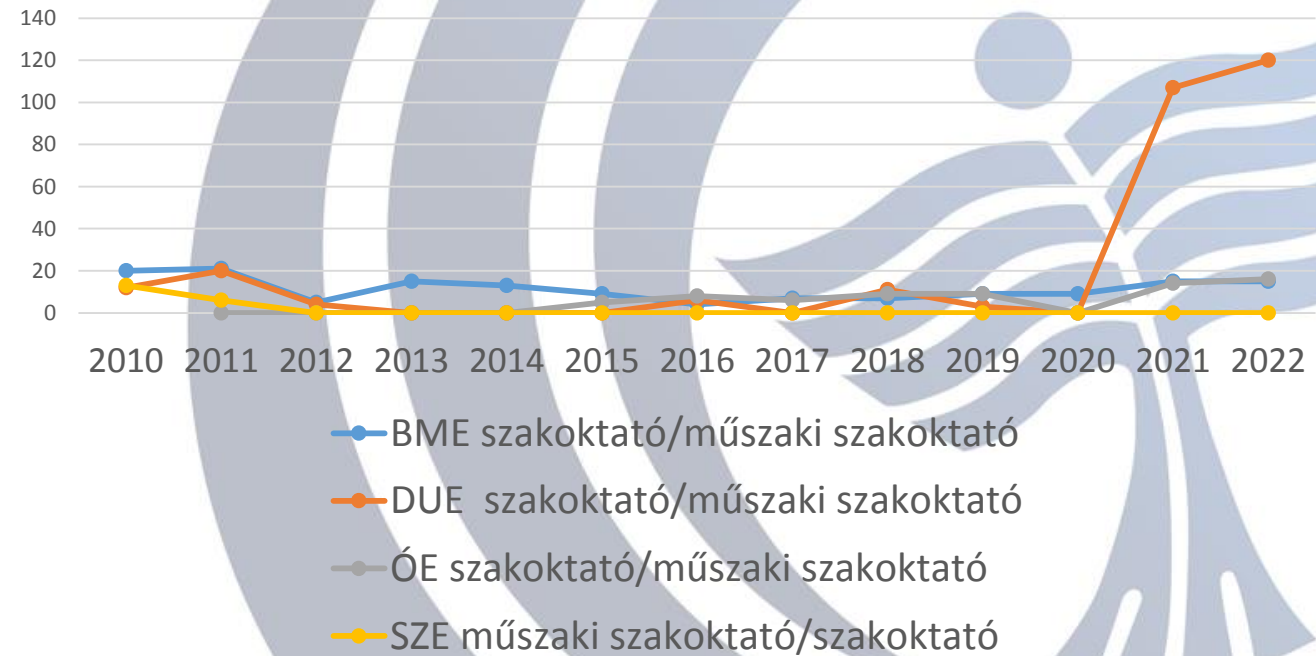

5. Szakmaipedagógus-képzés az adatok tükrében

Mérnökstanár-képzésre felvettek létszáma
2010-2022

Műszaki szakoktató/Szakoktató szakra felvettek
létszáma
2010-2022

6. Összegzés - következtetések

- A felsőoktatásba jelentkezők között pedagógusképzésbe jelentkezők száma:
 - 2010-2016 növekszik (7.469-10.167 fő), majd drasztikusan csökken (2020: 6.426 fő)
- **A szakmai pedagógusképzés** - műszaki területek: **nincs /kis számú nappalis** képzés (levelező képzések is!)
- Pályára lépnek?
- Pályaelhagyók: évente kb. 5000 tanár esik ki az oktatási rendszerből, (csak minden 5. nyugdíjas) , a többiek pályaelhagyók
- Előreszámítások: 2025-ig ~ 50ezer pedagógus éri el a nyugdíjkorhatárt → pótlásuk
- A szakmai pedagógusképzés - **válságban**
 - a közoktatásba is begyűrűzik
 - nemcsak a jó szakember-képzők, de a jó szakemberek is hiányoznak a munkaerő-piacról!

- sikeres **oktatási rendszerek kp-jában**: a **tanár**, iskolarendszer minősége a tanárok teljesítményétől függ (2007 - McKinsey jelentés) $\Leftrightarrow$ A jól konvertálható szakmai pedagógusi (mérnöktanár, szakoktató) diplomát elszívják más ágazatok!
- Szakképzés 4.0: „*A magyar gazdaság versenyképességének egyik kulcsa a minőségi szakemberképzés.*” $\Rightarrow$ a szakképzés kulcsa a szakmaipedagógus-képzés.

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

Köszönöm a figyelmet!

